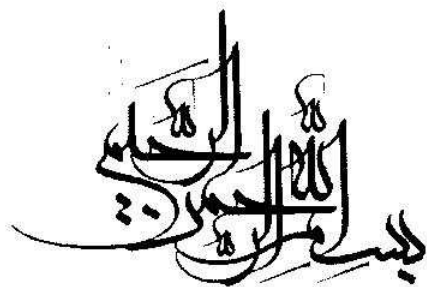

۱۳۹۰۵۷
۱۳۹۵، ۸، ۵

مؤلفه‌های قدرت ملی در عصر جهانی‌شدن (فرا صحنه‌ای) مورد ایران

مرکز بین‌المللی رشد قشم

نگارندگان:

دکتر حیدر لطفی

(عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار)

امیر محسن زادگان

(مدرس دانشگاه)

حسن حسینی امینی

(مدرس دانشگاه)

بازرگان امیری

(مدرس دانشگاه)

عنوان و نام پدید آور : مؤلفه‌های قدرت ملی در عصر جهانی‌شدن (فرا صنعتی)
مورد ایران /تالیف/نگارندگان حیدر لطفی. [و دیگران] : [به
سفارش مرکز بین المللی رشد قشم]

مشخصات نشر : تهران: آریاداد، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری : ۲۲۶ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۸۹۴-۲۵-۳

یادداشت : سخنوران : ۱۳۹۴

موضوع : قدرت (علوم اجتماعی)

موضوع : جهانی شدن - جنبه های سیاسی

شناسه : لطفی، حیدر - ۱۳۴۸ رده یندی دیویی: ۳۰۳/۳

رده یندی کتاره : ۱۳۹۴ / ۵۸۷ / ۳۳۰ JC شماره کتابشناسی ملی: 4135787

آریاداد

نشریات آریاداد

مؤلفه‌های قدرت ملی در عصر جهانی‌شدن (فرا صنعتی) مورد ایران

به سفارش: مرکز بین المللی رشد قشم

نگارندگان: حیدر لطفی - امیر محسن زادگان - حسن حبیبی - امینی - بازرگان امیری

چاپ و صحافی: تصویر، یکتا

چاپ یکم ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۴۲-۲۵-۳

قیمت: ۱۲۰/۰۰۰ ریال

فرآیند تولید کلی و جزئی به هر صورت بدون اجازه مکتوب صاحب اثر ممنوع است.

کلیه حقوق محفوظ است.

نشانی: تهران - میدان انقلاب اسلامی - ابتدای خیابان کارگر جنوبی

کوچه رشتچی - شماره ۳۸ - طبقه ۲ - واحد ۵

تلفن: ۶۶۹۱۳۹۸۸ - ۶۶۹۱۳۸۲۳ - ۶۶۵۷۴۱۱۵ - ۶

بخش اول: (چارچوب تئوریک)

فصل اول: قدرت و قدرت ملی و ابعاد آن در روابط بین الملل

۱۱

مقدمه

۱۱

مفهوم قدرت

۱۶

الف) دیدگاه مبتنی بر سنجش قدرت

۱۶

ب) دیدگاه مبتنی بر ساختار قدرت

۱۷

وجوه و اشکال مختلف قدرت

۱۹

- قدرت رابطه‌ای

۱۹

- قدرت اجباری

۱۹

- قدرت ساختاری

۲۰

- قدرت نهادی

۲۰

- قدرت مولد

۲۰

- قدرت نرم

۲۳

- فرا قدرت

۲۳

- قدرت هوشمند

۲۴

سه چهره قدرت و چهره چهارم قدرت

۲۶

قدرت در نظریه‌های روابط بین الملل

۲۷

قدرت در نظر رئالیسم

۲۹

دیدگاه فلسفی قدرت و مظاهر آن در مکتب رئالیسم و ایده‌آلیسم

۳۰

قدرت در نظریه‌های دیگر روابط بین الملل

۳۰

قدرت در عصر جهانی‌شدن

۳۲

قدرت ملی

۳۴

گونه‌شناسی رهیافتی قدرت ملی

۳۴

۱- رهیافت ذاتی گرایانه

۳۵

۲- رهیافت قرارداد گرایانه

۳۵

۳- رهیافت گفتمانی

۳۵

مبانی و سرچشمه‌های قدرت ملی

۳۹

شاخص‌های قدرت منطقه‌ای

۴۱

ابعاد قدرت ملی

۴۲

اندازه‌گیری و سنجش قدرت ملی

۴۲

رویکردها، روش‌ها و تکنیک‌های سنجش قدرت ملی

۴۳	رویکردهای تک متغیره محاسبه قدرت ملی
۴۳	رویکردهای چند متغیره (ترکیبی) محاسبه قدرت ملی
۴۶	نتیجه گیری
۴۷	پی نوشت ها

فصل دوم: جهانی شدن و ابعاد آن

۵۳	مقدمه
۵۳	جهانی شدن واژه ای پر ابهام و متناقض
۵۴	تعاریف جهانی شدن و ریشه ها و محرک های آن
۵۸	موج های جهانی شدن
۵۹	جهانی شدن در آنه رهیافت ها؛ پروژه یا پروسه
۶۱	پیشین های یگر و مشابهت ها با سایر مکاتب
۶۲	پیامدها و جهانی شدن
۶۳	راهبردها و تدبیرها در برابر جهانی شدن
۶۵	جهانی شدن اقتصاد
۶۵	تعاریف جهانی شدن اقتصاد
۶۷	پیامدهای جهانی شدن اقتصاد و راهبردهای پیش رو
۶۸	رهیافت اقتصاد سیاسی بین الملل
۶۸	- رابطه اقتصاد و سیاست
۶۹	- تبیین نظری رویکرد اقتصاد سیاسی بین الملل
۷۱	پی نوشت ها

بخش دوم

فصل سوم: مؤلفه های سیاسی قدرت ملی

۷۵	مقدمه
۷۵	راهبرد ملی در عصر جهانی شدن
۸۰	سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران
۸۰	- ضرورت تدوین چشم انداز
۸۱	- تعاریف چشم انداز
۸۳	- ویژگی های سند چشم انداز بیست ساله
۸۳	- نقدهای وارده بر سند چشم انداز و چالش های پیش رو
۸۵	- رویکردها و راهبردها در چارچوب سند چشم انداز
۸۶	نخبگان
۸۸	مدیریت
۹۰	دولت
۹۲	- دولت رانتیر

۹۲	- دولت رانتیر و دموکراتیزاسیون
۹۴	- حکمرانی خوب
۹۶	- دولت الکترونیک
۹۸	- دولت منطقه‌ای
۹۹	آمایش سرزمینی و تمرکز زدایی
۱۰۲	- دولت حداقلی
۱۰۳	- دولت توسعه‌گرا
۱۰۳	بررسی عناصر تعامل و انطباق در سیاست خارجی توسعه‌گرا
۱۰۶	دیپلماسی
۱۰۷	- انواع دیپلماسی
۱۰۷	دیپلماسی عمومی
۱۰۷	دیپلماسی شرکتی
۱۰۷	تله دیپلماسی
۱۰۷	دیپلماسی مجازی
۱۰۷	دیپلماسی دیجیتال
۱۱۱	- آسیب شناسی دیپلماسی ایرانی
۱۱۲	انسجام داخلی
۱۱۴	- جامعه مدنی
۱۱۸	- تحزب
۱۱۹	مشروعیت/کارآمدی
۱۲۱	- رابطه کارآمدی و مشروعیت
۱۲۲	توانمند سازی
۱۲۴	عدالت
۱۲۵	پی‌نوشت‌ها
	فصل چهارم: مؤلفه‌های اقتصادی قدرت ملی
۱۳۳	مقدمه
۱۳۳	بررسی راهبردهای اقتصادی در عصر جهانی‌شدن
۱۴۲	سند چشم‌انداز بیست ساله - بعد اقتصادی
۱۴۳	دولت رانتیر - بعد اقتصادی
۱۴۶	حکمرانی خوب - بعد اقتصادی
۱۴۷	دولت مجازی
۱۴۸	دولت حداقلی - بعد اقتصادی
۱۴۹	دولت توسعه‌گرا - بعد اقتصادی
۱۵۰	دیپلماسی اقتصادی

۱۵۷	رقابت‌جویی و رقابت‌پذیری
۱۶۳	پژوهش و توسعه R&D
۱۶۵	تولید، نوآوری و بهره‌وری
۱۶۷	تکنولوژی
۱۶۸	سرمایه‌گذاری خارجی
۱۶۸	سرمایه‌گذاری خارجی در جهان و جایگاه ایران
۱۶۹	- موانع سیاسی
۱۷۲	- موانع اقتصادی و اجتماعی
۱۷۴	- تخصیص منابع
۱۷۷	- حساب ذخیره ارزی
۱۷۸	- طرح تحول اقتصادی
۱۷۹	- بخش خصوصی و خارجی‌سازی
۱۸۰	- حقوق مالکیت
۱۸۱	- عدالت - بعد اقتصادی
۱۸۳	پی‌نوشت‌ها
	فصل پنجم: مؤلفه‌های علمی، فرهنگی، آموزشی و تکنولوژیک قدرت ملی
۱۸۹	مقدمه
۱۸۹	انسان عصر گلوبال و سایبرنتیک و تحول فرهنگ
۱۹۴	آموزش
۱۹۵	آسیب‌شناسی و چالش‌های نظام آموزشی در ایران
۱۹۹	آموزش و توسعه
۲۰۰	فرهنگ و توسعه
۲۰۰	تکنولوژی و توسعه
۲۰۴	علم و تکنولوژی در عصر جهانی‌شدن و جایگاه ایران
۲۰۶	دانشگاه عصر اطلاعات
۲۰۷	نقشه جامع علمی کشور
۲۰۹	چشم‌انداز فرهنگی
۲۱۱	نتیجه‌گیری
۲۱۲	پی‌نوشت‌ها
۲۱۷	نتیجه‌گیری
۲۲۰	کتابنامه

با توجه به رقابتی شدن فضای بین‌المللی که جهانی‌شدن بسیاری حوزه‌ها، مولفه‌ها و عرصه‌ها را شاهدیم ضرورت توجه به پیش‌نیازها و الزاماتی که تطابق موثر با تحولات و روندهای نوین را فراهم می‌سازد اهمیت دارد. امروزه نهادهای، ابزارها و مفاهیمی جدید لازم است تا با اتکاء بر آنها به توسعه همه جانبه و پایدار دست یافت. محور بحث این اثر بر روی مولفه‌هایی است که پشتیبان یک سیاست خارجی بویا و فعال و توسعه‌ای است که مجریان آن با در دست داشتن نقشه راه و استراتژی‌های دقیق منافع ملی را در کانون فعالیت‌های خود قرار داده و این سبب ارتقای جایگاه کشور و مزیت قدرت مانور آن در سلسله مراتب و هرم قدرت می‌گردد. امروزه روند شتابناک تحولات در آستانه موج دوم عصر جهانی‌شدن دگرگونی در ابزار و منابع و نهادهای تحقق بخش قدرت و توسعه را بساز شده مفاهیمی چون اقتصاد مبتنی بر دانش، مدیریت شبکه‌ای، شهروند شبکه‌ای، دولت منطقه‌ای، حکومتمداری خوب^۱، جامعه دانایی محور و... همگی دال بر تغییر قواعد بازی در صحنه جهانی و دگرگونی در روش‌های مدیریت نوین عرصه قدرت است. شیشه‌ای شدن مرزها و در واقع پدید آمدن جغرافیای و رشد روزافزون دامنه ICT و علم محوری و انسان محوری همگی دال بر کاهش امنیت موقعیت جغرافیایی، زمین و فرآورده‌های حاصل از آن می‌باشد. جایجایی سیاست‌های اعلی و سفلی در برابر فضای ماوراء امنیتی از دیگر شاخصه‌های عصر فراصنعتی است. به طور کلی حضور در زنجیره جهانی تولید و بهره‌برداری براساس مزیت‌های نسبی و اتصالات تکنولوژیک نیروهای فروملی و فراملی توجه به مولفه‌های نرم‌افزاری قدرت و توسعه را ضروری می‌سازد. تعاریف و نظریات افراشی چون روزکراس، تافلر و روزنا، همانند کشور مجازی، تغییر در شیوه کسب ثروت و انجام جنبه‌ها در عصر جوامع اطلاعاتی و تحول منبع مشروعیت دولت‌ها از سنت به مفهوم کارآمدی از یکسو، روندهای نو در نظام پسا وستفالیایی که بر دستور کار مجامع و سازمان‌های بین‌المللی حاکم گشته‌اند، بازنگران جدید، وابستگی متقابل بین‌المللی و همچنین اشاعه تعریف مک نامارایی از امنیت که آن را برابر با توسعه می‌دانند از سوی دیگر همگی دال بر تغییر قواعد بازی در عرصه جهانی‌اند. حال برای آن که در امواج پیاپی این تحولات سیال و بویا محو نشد و برای کاهش شکاف موجود و پرهیز از حاشیه‌ای شدن باید تمهیداتی را مدنظر داشت که این امر موضوع کلی این اثر می‌باشد. در واقع سعی در پدیدار نمودن سرچشمه‌ها و خاستگاه‌های قدرت و فرآیند و مسیر نیل بدان و استخراج

^۱ Good Governance

الگو و مدل و شاخصه‌هایی بصورت اصول و قاعده‌های برجسته برای سیاستگذاری برای نیل به توسعه همه جانبه در سیری بدون فراز و نشیب و افت و خیزهای همراه با آزمون و خطای فراوان از اهداف تحقیق است، امروزه مفاهیمی چون پارادوکس قدرت و کشورهای ظاهراً قدرتمند و واقعاً قدرتمند، پدیده شومی منابع و... دلالت بر این موضوع دارد که برخی منابع قدرت در صورت عدم برنامه‌ریزی و شناخت تحولات نه تنها مزیت محسوب نگشته بلکه سبب کنندی رشد نیز می‌گردند در واقع امروزه دارایی‌های نامشهود (توانایی‌های علمی و انسانی) در برابر دارایی‌های مشهود (فیزیکی) در شاخص ثروت سرانه جوامع درصد بسیار بیشتری را به خود اختصاص داده موارد فوق ایجاد بستری رقابتی برای شهروندان را برای تبدیل به نیروهای موثر و خلاق ضروری می‌سازد از تبدیل شهروندان به نیروهای گریز از مرکز اجتناب شود همه موارد فوق تحول نهادی، اصلاح ساختارها و راهبردها را الزامی ساخته تا از ناکارآمدی که می‌تواند سوژه‌ای برای عملیات رانی نیز باشد پرهیز شود و مشروعیت و اقتدار سیستم استمرار یابد. در کل مباحث با رویکردی آینده‌شناسانه، با توجه به تفکر سیستمی که دلالت بر این امر دارد که تعاملات بیرونی بدون توجه به انسجام درونی امکان پذیر نیست، و همچنین با توجه به لزوم برنامه‌ریزی برای انسان عصر سایبرنتیک و گلوبال و تحول از نهادهای سنتی به پیشرو، پردازش یافته و صورت بندی گشته و در این راستا ضرورت یافته که این امر با نگاهی آسیب شناسانه و پرهیز از تحلیل تک عاملی با بررسی مولف‌ها و عناصرهایی که موتور پویایی جوامع و تحقق بخش و قوام‌دهنده قدرت و توسعه و کسب جایگاه کشور است صورت گیرد.

شایان ذکر است که این اثر با رصد تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... ایران معاصر در بستر تحولات جهانی شدن تا بازه زمانی سال ۱۳۸۷ و در دوران تصدی‌گری دولت نهم به رشته تحریر درآمده است. با عطف به این مساله می‌توان متذکر گشت که مباحثی که در این اثر طرح گشته با شدت و اهمیتی بیشتر در ظرف زمانی و مکانی کنونی که دورانی سرنوشت ساز در سیر تحولات کشور می‌باشد متجلی گشته است و پیش بینی‌هایی که در این اثر صورت گرفته و در عمل جامه تحقق پوشانده است، ضرورت توجه سیاستگذاران کشور در تمامی حوزه‌ها را می‌طلبد.

دکتر حیدر لطفی

امیر محسن زادگان

حسن حسینی امینی

بازرگان امیری